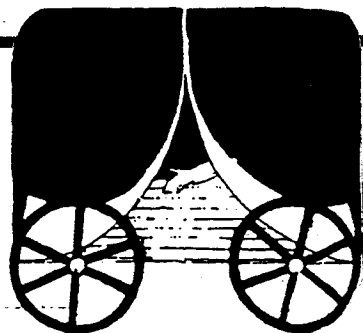

DIÁK- SZÍNHÁZ

1996. június

"Egész Andalúziában, Jaén szikláitól a cádizi csigáig szüntelenül a duendéről beszélnek, és amikor ösztönösen, hatásosan fölbukkan, azonnal rátapintanak.

El Lebrijano, a csodálatos énekes mondta egy alkalommal: "Azokon a napokon, amikor duendével énekelek, nincs aki bírjon velem". Az öreg cigány táncosnő, La Malena, egy nap, amikor Brailovskitól egy Bach-részletet hallott, így kiáltott fel: "Olé! Ebben van duende!" De unatkozott Gluck, Brahms és Darius Milhaud hallatán. Manuel Torres - minden ismerősöm közt az ő véérében volt a legtöbb kultúra - egyszer, amikor maga Falia játszotta a *Generalifei Nocturnót*, ily nagyszerű szavakat szólt: "Mindenben, amiben fekete hangok vannak, van duende." Nincs ennél nagyobb igazság.

Ez a fekete hang a titok. Gyökerei a fővenybe mélyednek, amely mindannyiunknak ismerős és mindannyiunknak ismeretlen, de rajta keresztül szívódik belénk mindaz, ami a művészet lényege. "Fekete hangok", monta a spanyol nép fia, és Goethével azonos gondolatot fejezett ki, aki a duendét - Paganiniról szólva - így határozta meg: "Titokzatos erő, amit mindenki érez, de egyetlen filozófus sem tud megmagyarázni."

Így hát a duende erő, nem pedig cselekvés. Harc és nem gondolkodás. Nem képességről van szó, hanem valóságos élő stílusról, egyszóval vérről; valami nagyon öreg kultúráról és pillanatnyi alkotásról ...

A duende sötét és reszkető ... Minden ember - ahogy Nietzsche nevezné -, minden művész csak a duendével folytatott harc árán képes feljebb lépni a saját tökéletességéhez

vezető lépcső fokain. Ezt a harcot nem az angyallal vívja, mint mondani szokás, de nem is a múzsájával ...

Az angyal irányt mutat és ajándékozik ..., vakítóan tündöklő, de az ember feje fölött repül, fölülről hullatja rá a malasztot, és az ember minden erőfeszítés nélkül valósítja meg a művet, vagy járja el a táncot, vívja ki a rokonszenvet ...

A múzsa *diktál* és - olykor-olykor - *súg*. Viszonylag keveset tehet, mert már idejét múlta és oly fáradt ... A múzsa felébreszti az intellektust, oszlopos tájakat fest és babérkoszorúkat hamis ízét idézi, ám az intellektus gyakran ellensége a költészetnek, mert túl sokat utánoz, kemény és szögletes trónra ülteti a költőt, elfelejteti vele, hogy bármely pillanatban megehetik a hangyák vagy a fejére eshet egy nagy arzén-rák.

Angyal és múzsa kívülről jön. Az angyal fényt áraszt, a múzsa formát ad ... A duende pedig arra vár, hogy a vér legutolsó szobáiban ébresszék fel. Arra, hogy elhessentsék az angyal, belerúgjanak a múzsába ...

Az igazi harcot a duendével kell megvívni.

Az Istenhez vezető utak ismertek; a duende felkutatásához nincs sem térkép, sem gyakorlat. Csak annyit tudunk, hogy perzseli a vért, mint egy üvegcsillánkokból gyúrt kenőcs, hogy kimerít, hogy elutasít minden édes és ismert geometriát, megtöri a stílusokat, ő az oka, ha Goya, a szürke színek és a legjobb angol festőket is túlszámalyó ezüstök és rózsaszínek mestere, térdével és öklével mázol a vászonra szörnyű cipőmáz-feketéket.

ORSZÁGOS DIÁKSZÍNJÁTSZÓ TALÁLKOZÓ

Az előzsűri tagjai:

Árkosi Árpád, Tóth Miklós, Sándor L. István, Illés Anikó,
Gyombolai Gábor, Bethlenfalvy Ádám,

A területi találkozók szervezői:

Liszt Ferenc Művelődési Központ, Sopron; Katona József Művelődési Központ,
Gyomaendrőd; Megyei Művelődési Központ, Eger; Művelődési Központ, Fűzfő Gyártelep;
Ady Endre Gimnázium, Kölcsey Ferenc Művelődési Központ, Debrecen; Szabad
Művelődés Háza, Székesfehérvár; Pesti Barnabás Szakközépiskola, Vörösmarty Mihály
Gimnázium, Pincészinház, Budapest

Köszönjük!

Díjeső

Az 1996-os

Országos Diákszínjátszó Találkozó
díjazottjai

Csurgó város fődíját nyerte

Szabó Miklós: *Az izsaiak*

Rendezte: Szabó Miklós (Városi Diákszínpad, Sopron)

Az ODE első díját nyerte

Federico García Lorca: *Bernarda Alba háza*

Rendezte: Vidovszky György (Vörösmarty Mihály Gimnázium IV. d, Budapest)

Megosztott második díj

Petőfi Sándor: *János Vitéz*

Rendezte: Varga János, Varga Gábor, Letenyei Krisztina (Hunyadi Mátyás Gimnázium I.b,
Budapest)

T. Wilder: *A mi kis városunk*

Rendezte: Helyeyné Kiss Katalin (Vajda Drámakör, Budapest)

Megosztott harmadik díj

Federico García Lorca: *Bernarda Alba háza*

Rendezte: Nádasdi Sándor (Sirály Színpad, Budapest)

Federico García Lorca: *Bernarda Alba háza*

Rendezte: Fehér István (Új Lila Gépjármű, Eger)

Csurgó város Ifjúsági Önkormányzatának különdíja

III. d: *Liliput Színház*

Rendezte: az osztály (Illyés Gyula Gimnázium, Budaörs)

Balázs Gabriella (Bernarda Alba)
Új Lila Gépjármű, Eger (F.G.Lorca: *Bernarda Alba háza*)

Horváth Edina (Martirio)
Sirály Színpad (F.G.Lorca: *Bernarda Alba háza*)

Az ODE különdíjai
Kiemelkedő színészi alakításukért

Topor Rita
Vörösmarty Mihály Gimnázium IV. d, Budapest (F.G.Lorca: *Bernarda Alba háza*)

Antal József
Pesti Barnabás Szakközépiskola, Budapest (Örkény István: *A falu rossza*)

Marton Csaba
Csabai Színistúdió (G. Büchner: *Leonce és Léna*)

Katona Edit
Ady-ák Színpad, Debrecen (Szép Ernő: *Kávécsmok*)

Rendezői különdíj

Helyeyné Kiss Katalin
T. Wilder: *A mi kis városunk* (Vajda Drámakör, Budapest)

Vidovszky György
F.G.Lorca: *Bernarda Alba háza* (Vörösmarty Mihály Gimnázium, Budapest)

A fesztivál közönségdíjazottja

Szabó Miklós: *Az izsaiak*
Rendezte: Szabó Miklós (Városi Diákszínpad, Sopron)

A XIII. Ifj Horváth István Nemzetközi Amatőr Színházi Fesztivál meghívottja
Federico García Lorca: *Bernarda Alba háza*
Rendezte: Vidovszky György (Vörösmarty Mihály Gimnázium, IV. d, Budapest)

Beszélgetősarok

Beszélgetés Topor Ritával,
a Vörösmarty Mihály Gimnázium idén érettségizett színjátszójával, aki már második
évben nyújtott kimagasló teljesítményt az Országos Diákszínjátszó Találkozó

- Számodra melyik szerep volt izgalmasabb vállalkozás, a tavalyi Édes Anna, amiért Budapesten és Gödöllőn is megkaptad a legjobb női alakítás díját, vagy Martirio megformálása a Bernarda Alba háza című darabban, amiért ismét alakítási díjat vehettél át?
- Ez teljesen személyes, hozzám Édes Anna sokkal közelebb állt, Martiriot sokkal racionálisabban játszom, egy kicsit látom magamat kívülről. Az Édes Anna azért volt nagyobb vállalkozás, mert regényből kellett drámát csinálni.
- Mit éreztél, amikor Budapesten megkaptad a legjobb női alakítás díját? Elbáztat-e magad, vagy kétségeket ébresztett benned?
- Azt hiszem, nem teltem el túlságosan magamtól, boldog voltam, hiszen ez egy több hónapos munka volt, és nagyon örültem, hogy konkrétan az én munkámra is díjat kaptam. Tavaly sokkal inkább jogosnak éreztem a díjat, mint idén. Bár az ember nagyon örül, ha kétszer egymás után kap elismerést, hiszen akkor az nem csak a szerepnek, hanem az előadónak is szól. Aztán persze jöttek olyan buktatók, mint a főiskolai felvételi, ami nem sikerült, és én igazán akkor bizonytalanodtam el, hogy olyan nagy dolog-e, hogy ilyen díjakat kaptam. Az biztos, hogy örömmel fogok rá visszaemlékezni.
- Mik a terveid?
- Semmiképpen nem szeretném abbahagyni, valószínűleg valamilyen megfizethető stúdióba fogok jámi, és mellette más tantárgyakat is szeretnék tanulni. Például jövőre biztos sokkal nagyobb hangsúlyt fogok fektetni a történelemre, mert abból is szeretnék felvételizni. A Bernarda Alba háza című darabbal még van egy komoly megmérettetésünk Kazincbarcikán. Szeretnék újat hozni a Martirio-szerepben, talán dúsítani, hogy ne váljon megszokottá. Nagy megtiszteltetés és kihívás olyan szakmai tekintélyek előtt játszani, mint Nánay István, Fodor Tamás és Ascher Tamás. Sokban javít az előadók teljesítményén a megmérettetés.
- Mennyire tudatos nálad a szerepformálás?
- Én azt hiszem, hogy inkább ösztönösen, mint átgondoltan játszom. A szerep elolvasása után kialakul bennem egy kép, ami persze a próbák során finomodik, annyi a mesterségem, hogy megpróbálom beleélni magam. Azoknál a szerepeknél, amiket eddig játszottam, mindig a természetességre törekedtem, mert számomra a színész hitelességének egyik alapfeltétele az, hogy természetes legyen.

A csurgói fesztiválról

Egyenletes, jó színvonal, érdeklődő, intelligens társaság, baráti, néha szerelmes hangulat, kiváló szervezés, ismert, tisztelt és kedvelt zsűritagok.

Minden körülmény adott volt, hogy az 1996-os legyen az utóbbi évek legcsodálatosabb fesztiválja. Így is indult.

Azt hiszem, a válogatás új módja, miszerint két háromtagú zsűri nézi végig az összes előadást, maradéktalanul bevált. A székesfehérvári értékelést volt szerencsém végigujjongani, ugyanis Sándor L. István, Gyombolai Gábor és Bethlenfalvy Ádám tudása, lelkesedése és embersége lenyűgözte az értő hallgatóságot. Igazán sokat tanultunk tőlük. Köszönjük!

Az odaadó csurgói házigazdáknak is köszönhető volt a fesztivál sikere. Minden szeretetünk és hálánk az övék.

Hogy mégsem felhőtlen boldogságban hagytam el a somogyi kisvárost, az a szombat estének köszönhető. Végighallgatva az összes szakmai értékelést, mindenkiben kialakulhatott egy reális kép a zsűri véleményéről. Az ott elhangzottakkal lehet vitatkozni, de ez nem feladatunk. Az viszont

jogosan bosszant, hogy az eredmények és a bírálatok nem harmonizáltak.

Láttunk például egy előadást, amiről csak negatív bírálat hangzott el a kisteremben. Ezzel nem köteles senki egyetérteni, de az ítéseknek joga a nemtetszés kinyilvánítása. Hogy mi vezérelte őket ezek után abban, hogy harmadik helyet díjazzák az előadást, nem tudom. Minden esetre érthetetlen volt számomra.

Legnagyobb keserőség azonban az volt számomra, hogy egy igen színvonalas, minden diákszínháztól érdeklő és közelről érintő, ötletekben és eszköztárakban gazdag

produkciót semmiféle elismerésre nem talált méltónak a három "bíró". Szerencsére a közönségnek tetszett, s így mégsem üres kézzel ment haza ez a határozottan szimpatikus társaság.

Talán minden ilyenfajta bánat és rossz százíz elkerülhető lenne, ha az eredményhirdetésen nem csupán felsorolást, hanem a sorrend indoklását is hallhatnánk. Így esetleg a résztvevőknek alkalmuk lehetne megérteni és elfogadni a zsűri szempontjait.

Hajós Zsuzsa

Április 27-én este blues-koncerttel fejeződött be Csurgón a tizenötödik Országos Csokonai Diákszínházi Fesztivál, ami egyben az Országos Diákszínházi Fesztivál döntője is volt.

A fesztiválon 14 csoport mutatta be produkcióját, amelyet szakértő zsűri tekintett meg. A zsűri tagjai Nánay István, Árkosi Árpád és Csányi János voltak.

"Már a gyerekekben megvan, létezik az együtt-játzás közösségi műfaja. Az, hogy ezt a tevékenységet később ki miként ideologizálja meg - hogy például pedagógiai céllal közelebb visz drámai művek megértéséhez -, az más kérdés. Azt már nem tudni, hogy ez a játék mire akar hasonlítani: a színházak belső eszményeire, vagy arra amit látnak, és amit végső soron leutánoznak. Sok a résztvevő között a klasszikus, érettebb, hivatásszerű színház, amelyek egy része azonban lehetetlen vállalkozásba csap, amelyhez nincs készsége, képessége. Másrészt azt szeretném, ha engem, az idősebb generációt, jobban szembesítenének. Borítsák rám az asztalt!" - véli Árkosi Árpád.

"Nemcsak saját problémáról érdemes előadást csinálni, lehet teljesen más korosztályét, más kultúrkörbe tartozó embereket is. A lényeg az: a megszólalás személyes-e vagy sem." - gondolja Csányi János.

"Végülis az életben mást sem csinálunk, mint szerepet játszunk, márpedig ezeket a szerepeket, technikákat meg lehet, és meg is kell tanulni." - egészíti ki Nánay István, kritikus, a zsűri elnöke.

Összeállította: Faragó Csaba

Az Országos Diákszínházi Egyesület címe:
1085 Budapest, Horánszky u. 11.
ÚJ TELEFON ÉS FAX SZÁM: 118-75-83

Egyéb hírek

1996. július 3-7. között rendezik meg Kazincbarcikán a XIII. ifj. Horváth István Nemzetközi Amatőrszínházi Fesztivált. A versenyben az alábbi csoportok vesznek részt: **Szárnyak Színháza** (Budapest), **Mozgó Ház** (Budapest), **Tabak Színház** (Debrecen), **Kréta Kör Színház** (Budapest), **Monroe Színház** (Miskolc), **Pinceszínház** (Dunakeszi), **Vörösmarty Gimnázium** (Budapest), **Agora** (Belgium), **Rolf Dennemann színháza** (Németország), **Theater Fusion** (Románia), **Teatrul Ludic** (Románia), **Maszkura** (Románia, Kolozsvár). A zsűri tagjai: Nánay István, Fodor Tamás és Ascher Tamás. Bővebb információ: Színjátékos Szövetség, 1011 Budapest, Corvin tér 8. Tel.: 201-3766

1996. július 5-7. között rendezik meg Nyírbátorban a **IV. Nemzetközi Utcaszínházi Fesztivált**. A rendezvényen fellép - többek között - az *Arvisura Színház*, a *Szárnyak Színháza*, a *Multimédia Színház*, a *Bóbita Bábszínház*. Bővebb információ: Szárnyas Sárkány Kulturális Vállalkozás, 4300 Nyírbátor, Szabadság tér 6. Tel.: 42/281-748

Keresztúri József (ODE elnök) és OM (Odyssey of the Mind) csapata az Amerikai Egyesült Államokban megrendezett kreativitás világbajnokságon - ahol négy évvel ezelőtt győztek - idén **negyedik helyezést** értek el. Gratulálunk!

Lezajlott 1996. május 31-től június 2-ig, Ajkán az **V. Weöres Sándor Országos Gyermekszínjátszó Találkozó** döntője. Rendezői díjat kaptak: *Lázár Péter (Galagonya Együttes)*, *Lukács László (Kompánia Színjátszókör)*, *Kiss Tibor (Fót, III. sz. Iskola)*, *Jancsó Sarolta (Pest Megyei Zarárdi Színjátszók)*, *Hordós Csaba (Kín-játszók)*, *Kádár Edit (Túri Teátrum)*. Gratulálunk!

A miskolci **Pécsi Sándor Guruló Színházi Egyesület** 1996. május 2-án - a Társulat kiváló színházi teljesítménye elismeréséül - Miskolc Város **Nívódíját** kapta. Gratulálunk!

Ismét lesznek **Zsámbéki Szombatok Nyári Színház!** Bővebb információ: Mátyás Irén, Zsámbék, Művelődési Ház, tel: 23/342-318

Belépési nyilatkozat

(A még nem ODE-tag csoportok számára)

A.....nevű diákszínjátszó

csoport (cím:.....)..... fővel belép az

Országos Diákszínjátszó Egyesületbe. Az éves tagdíjat (csoportonként 500.- Ft/év,

egyéni belépő diákoknak 100.- Ft/fő, felnőtteknek 200.- Ft/fő)

postautalvánnyal befizetjük az alábbi címre:

OTP VIII. kerületi fiók

1085 Budapest, József körút 33.

11708001-20399498 (ODE számlaszám)

Dátum:.....

.....
a csoport vezetőjének aláírása

Az ODE szeptemberig, a következő tanév megkezdéséig,
nyári szünetet tart.

Kéthetente ügyeletet tartunk, tehát ha faxot akarsz küldeni
vagy telefonüzenetet hagyni, megkapjuk.

Addig is élményekben gazdag nyári programokat és
felhőtlen pihenést kívánunk!

Dél-Spanyolország nagy művészei, cigányok vagy flamencók, akár énekelnek, akár táncolnak, akár hangszereken játszanak, tudják, hogy semmiféle hevület nem lehetséges duende nélkül. Becsaphatják az embereket, és a duende hamis érzetét kelthetik bennük. Éppúgy, ahogy napról-napra becsapják önmukat írók, festők, vagy irodalmi divatkreátorok, akikben nincs duende. De elég, ha egy kicsit odafigyelünk, és nem engedjük, hogy a közönyösség eluralkodjék rajtunk, máris felfedezzük a csalást, hogy durva műfogásaival együtt elhessegetjük.

Egy alkalommal Postora Pavón, az andalúz énekesnő, akit a *Fésűs Lánynak* hívtak, egy cádizi kocsmában énekelt. Játszott árnyékból és olvadt önből ötvözőtt, mohafedte hangjával, hajába fonta, megnedvesítette aranysárga manzanilla borban, vagy engedte, hogy sötét és távoli útvesztőkbe tűnjék. De semmi eredmény; hasztalan volt. Hallgatói némák maradtak ... Csak egy apró, gúnyolódó emberke szólalt meg nagyon halkán: "Éljen Párizs!"; mintegy azt mondta: "Itt nem számít a képesség, sem a technika, sem a mesterségbeli tudás. Más kell ide"

Akkor a *Fésűs Lány* felugrott, mint egy örült, szinte kétrét gömbedt, akár egy középkori siratóasszony, és egy kortyra felhajtott egy nagy pohár tüzes cazallát. Aztán énekelt, hang nélkül, lélegzet-technika nélkül, árnyalatok nélkül, felégetett torokkal de ... duende volt benne.

A *Fésűs Lánynak* fel kellett hasogatnia a hangját, mert tudta, hogy hozzáértők hallgatják, akik nem a formát, hanem a formák veiejét kéri tőle, a tiszta zenét, amit a test csak azért vesz körül, hogy lebegni tudjon a levegőben. Képességeit és biztonságát kellett odadobnia, azaz el kellett üznie magától a műzsát, oltalom nélkül várva, hogy jöjjön a duende, és arra méltassa, hogy birokra keljen vele életre-halálra ...

A duende érkezése az ismert régi formákhoz viszonyítva mindig valami gyökeres változást jelent, egészen új frissesség érzését kelti, szinte a nyiló rózsa csodáját, s így csaknem vallásos, eksztatikus lelkesedés forrása ...

Hatását természetesen mindenki érzi. Érti az avatott, látva, miként győzedelmeskedik a stílus a gyárió anyagon, és érzi az avatatlan abban a valamiben, amit

kifejezni ugyan nem tud, de ami mégis a legmélyebb megrendülést váltja ki belőle ...

A duende minden művészetben megjelenhet, de legnagyobb tere a zenében, a táncban és a szavalásban nyílik, mert ezeknek élő testre van szükségük, hogy tolmácsolja őket. Ezek a szüntelenül születő és elhaló formák, s a körvonalaik a valóságos jelenből emelkednek ki.

A zeneszerző duendéje igen gyakran átlényegül az előadóba, és az is előfordul, hogy ha a zeneszerzőben vagy a költőben nincs duende, furcsa módon az előadóművész alkot olyan új csodát, amely látszólag (de csak látszólag) az eredeti formában jelentkezik. Ez történt a duendelakta Eleonora Duse esetében, aki megbukott színdarabokat keresett, hogy azzal vigye diadalra őket, amit ő maga talált ki hozzájuk, vagy Paganini esetében, aki - mint Goethe mondta - valóságos giccsekből volt képes mély melódiákat felszínre hozni ...

Amikor a műzsa a halál érkezését látja, bezárja az ajtót, felemel egy oszloptalpat, körbejár az urnával és viaszkézzel sírfelíratot ír ...

Az angyal, mikor a halál jöttét látja, lassú körökben repül, jégből és nárciszból cseppentett könnyekkel fonja meg az elégiát...

A duende azonban el sem jön, ha nem lát lehetőséget a halálra, ha nem tudja, hogy a halál ott ólálkodik a ház körül, ha nem biztos benne, hogy megrebentheti bennünk azokat az ágakat, amelyek ott rezegnek mindannyiunkban, és amelyeken nem terem, nem is teremhet vigasztalás.

Eszme, hang vagy mozdulat - tátongó meredélyek szélén szeret a duende harcba bocsátkozni az alkotóval. Angyal és műzsa - kezében hegedű vagy körző - megszökik, de a duende sebez, és e soha be nem forradó seb gyógyulásában ott van a szokatlan, az ember valamely új találánya. A költészet mágikus ereje éppen abban rejlik, hogy mindig duende van benne és sötét vízzel kereszteli meg szemléltőit. Mert ahol a duende jelen van, ott könnyebb szeretni és megérteni, az bizonyos, hogy a duende megszerettet és megértet. A harc pedig, amely a kifejezésért és a kifejezés továbbadásáért folyik, a költészetben olykor halálos ... (*Federico García Lorca: A*

"duende", fordította: András László)